

АНАЛІЗ
стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва
за січень-березень 2017 року

I. Загальні результати моніторингу

Оцінка соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за січень-березень 2017 року проведена Мінрегіоном відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики».

Оцінку здійснено за 25 показниками, що характеризують ситуацію за 6 напрямками в різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів (економічна ефективність, інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність) та проведено ранжування регіонів за кожним напрямом оцінки.

За підсумками січня-березня 2017 року **в регіонах переважає тенденція зростання в ключових сферах розвитку**, про що свідчить динаміка основних соціально-економічних показників:

збільшилися обсяги виробництва промислової продукції у 13 регіонах;
спостерігається позитивна динаміка у виробництві сільгосппродукції у 9 регіонах;

нарощено обсяги виробництва будівельної продукції у 16 регіонах та в цілому по Україні – на 19,4%;

збільшено обсяги інвестицій, які залучаються в регіональні економіки:
капітальні інвестиції зросли у 21 регіоні, і в цілому по Україні – на 21,4%;
прямі іноземні інвестиції зросли у 23 регіонах та в цілому по Україні – на 2,0%;

зросли доходи місцевих бюджетів в усіх регіонах від 27,3% у Запорізькій області до 53,6% у Івано-Франківській, і в середньому по Україні на 37,7%, що дозволяє більш самостійно вирішувати місцеві проблеми розвитку;

вдалося покращити динаміку соціальних індикаторів:
реальна заробітна плата зросла в усіх регіонах від 8,7% у Донецькій області до 32,4% у Закарпатській, і в цілому по Україні – на 19,3%;

обсяги заборгованості з виплати заробітної плати скоротились у 21 регіоні, а у 8 регіонах – зменшуються показники рівня безробіття населення.

II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок **«ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 7 показників, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку.

У січні-березні 2017 року розвиток більшості регіонів за цим напрямом характеризувався погіршенням ситуації у сфері промислового та сільськогосподарського виробництва. В той же час, зберігається позитивна динаміка у будівельній галузі у більшості регіонів та спостерігається уповільнення інфляційних процесів на споживчому ринку.

За підсумками I кварталу 2017 року **обсяги промислового виробництва** в Україні **зменшилися на 0,7%** (за підсумками 2015 року промислове виробництво зросло на 4,5%).

Зменшення обсягів виробництва промислової продукції спостерігалось у 11 регіонах, від -0,2% у Чернівецькій до -18,0 у Луганській областях. Крім Луганської, найбільше скорочення обсягів зафіксовано у Рівненській, Донецькій (-9,1%) та Чернігівській (-6,2%) областях.

Довідково: за інформацією Рівненської облдержадміністрації, загальний негативний результат галузі пов'язаний із скороченням обсягів випуску продукції у галузях:

хімічної промисловості на 54,3% – у зв'язку із проблемами щодо постачання природного газу на ПАТ «Рівнеазот»;

постачання електроенергії, газу на 21,7% – у зв'язку із дією диспетчерських обмежень та проведенням планово-попереджувальних ремонтних робіт на ВП «Рівненська АЕС».

Сумарна питома вага цих двох підприємств у структурі промислового виробництва області становить понад 35%.

Зменшення виробництва спостерігалось у таких основних видах* промислової діяльності, як:

➤ добувна промисловість і розроблення кар'єрів, де виробництво продукції скоротилося в цілому по Україні на 6,7% (проти приросту у I кварталі 2016 року, який склав 4,4%). Серед основних видів діяльності у добувній промисловості зменшилося добування кам'яного та бурого вугілля (на 13,3%); металевих руд (на 9,4%); сирої нафти та природного газу (на 1,0%);

Спад обсягів виробництва у добувній промисловості у січні-березні 2017 року зафіксовано у 10 регіонах (за підсумками I кварталу 2016 року – у 12 регіонах), з найбільшим скороченням у Закарпатській (-66,4%) та Черкаській (-33,7%) областях.

У 12 регіонах, де обсяги виробництва у галузі збільшилися, приріст варіював: від +3,2% у Харківській до у 2,8 рази у Чернівецькій областях.

➤ постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де зменшення виробництва по Україні становило -3,0% (проти зростання у січні-березні 2016 року на 1,0%). Скорочення виробництва спостерігалось у 8 регіонах (у січні-березні 2016 року – у 9 регіонах), з яких найбільше падіння було зафіксовано у Рівненській (-21,7%) та Донецькій (-20,1%) областях. Нарощення виробництва у галузі спостерігалось у 6 регіонах і коливалося від +0,5% у Дніпропетровській до +13,4% у Запорізькій областях.

Зменшення обсягів виробництва за підсумками I кварталу 2017 року було зафіксовано також у наступних видах переробної промисловості:

- виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення скорочення обсягів виробництва по Україні становило -19,1% (проти зростання у січні-березні 2016 року на 23,3%), у тому числі: у Донецькій (-27,5%), Харківській (-9,3%) областях. На загальний негативний результат вплинуло, насамперед, зменшення обсягів виробництва коксу та коксопродуктів на 23,3%, причиною якого виступало зупинка окремих підприємств на сході та проблеми з постачанням вугілля для коксування на коксохімічні підприємства.

Збільшилося виробництво продукції коксонафтової промисловості у Волинській (на 48,0%), Запорізькій (на 10,8%), Дніпропетровській (на 8,1%) областях.

- виробництві хімічних речовин і хімічної продукції загальне скорочення по Україні склало -5,7% (у січні-березні 2016 року було зафіксоване падіння на 6,1%). Негативна динаміка була обумовлена, в тому числі, високою вартістю сировини для виробництва мінеральних добрив, що призводить до низької конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

Серед основних видів продукції хімічної промисловості відбулось зменшення виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (на 16,3%); мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумних і косметичних засобів (на 3,4%).

Скорочення обсягів виробництва у хімічній галузі за підсумками I кварталу 2017 року відбулося у 13 регіонах (за відповідний період 2016 року – також у 13 регіонах). Найбільше промисловість зменшилася у Сумській (на 55,0%), Рівненській (на 54,3%), Одеській (на 50,9%) областях.

Збільшилося виробництво продукції хімічної промисловості у 10 регіонах: від +2,0% у Харківській до у 2,4 раза у Чернігівській областях.

- виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів виробництво по Україні зменшилося на 7,9% (проти зростання у січні-березні 2016 року на 9,5%), в основному, внаслідок скорочення внутрішнього попиту. Зменшення обсягів виробництва відбулось у 5 регіонах (у січні-березні 2016 року – у 4 регіонах). Найбільше падіння спостерігалось у Житомирській (-26,1%) та Вінницькій (-18,7%) областях.

Збільшення виробництва фармацевтичної продукції було зафіксовано у 5 регіонах: Донецькій (+74,1%), Львівській (+26,4%), Сумській (+25,6%), Київській (+10,4%) областях та м. Київ (+7,1%).

Основними стримуючими чинниками розвитку промисловості у січні-березні 2017 року були:

- активізація бойових дій на сході країни та припинення переміщення вантажів через лінію розмежування;

- зростання затратності виробництва (зокрема, на сировину, електроенергію та логістику);

- нестабільна цінова динаміка на окремих світових товарних ринках (зокрема, чорні метали, мінеральні добрива);

- торгові та транзитні обмеження з боку РФ;

- фінансові ускладнення окремих підприємств хімічного виробництва.

Збільшення виробництва промислової продукції **спостерігалось у 13 регіонах** (у 2015 році – у 14 регіонах): від 1,6% у Полтавській до 28,7% у Житомирській областях. Також значно наростили обсяги промислового виробництва підприємства Вінницької (на 17,9%), Кіровоградської (на 13,8%) та Волинської (на 10,2%) областей. У Хмельницькій області обсяги промислового виробництва залишились на рівні показника січня-березня 2016 року.

Зокрема, за видами переробної галузі спостерігався приріст:

- у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів по Україні, зростання склало +5,1% (у січні-березні 2016 року обсяги харчової промисловості збільшилися на 2,3%), в умовах продовження відновлення як внутрішнього споживчого, так і зовнішнього попиту.

Серед основних видів виробництва харчової галузі відбулось збільшення обсягів виробництва харчових продуктів (на 8,5%).

Позитивна динаміка виробництва продукції харчової промисловості мала місце у 13 регіонах (у січні-березні 2016 року зростання було зафіксовано у 11 регіонах), із найбільшим приростом у Тернопільській (+36,1%), Вінницькій (+26,1%) та Одеській (+20,5%) областях.

У 11 регіонах спостерігався спад виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (від -1,8% у Черкаській до -35,0% в Івано-Франківській областях).

- у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування по Україні в цілому приріст склав +0,4% (у січні-березні обсяги виробництва зросли на 11,1%), що переважно підтримувалося збільшенням обсягів іноземних замовлень (експортного попиту – на 9,2% (63% реалізованої продукції постачається за межі України)), а також зростанням внутрішнього попиту з боку будівництва та машинобудування.

Серед основних видів металургійної діяльності, зросли обсяги виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (на 11,9%).

Збільшення обсягів виробництва металургійної продукції спостерігалось у 17 регіонах (у січні-березні 2016 року зростання виробництва було зафіксовано у 20 регіонах). Найбільше зростання продемонстрували (+53,6%) та Івано-Франківська (+32,3%) області.

Скорочення виробництва у металургійній галузі спостерігалось у 7 регіонах: від -1,3% у Закарпатській області до -13,6% у м. Київ.

– у машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування виробництво по Україні зросло на 4,7% (у січні-березні 2016 року – на 4,8%), в основному через зростання попиту на інвестиційну продукцію з боку підприємств будівництва, сільського господарства та виробництва харчових продуктів, а також диверсифікації ринків збуту.

Серед основних видів машинобудування в Україні зростання спостерігалось у виробництві машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (на 12,1%).

Позитивна динаміка виробництва продукції галузі машинобудування спостерігалась у 14 регіонах (у січні-березні 2016 року приріст відбувся також у 14 регіонах). Найбільше зростання зафіксовано у Полтавській (понад удвічі), Рівненській (у 1,6 раза) областях.

Зменшення виробництва у машинобудуванні спостерігалось у 10 регіонах і коливалось від -1,7% у Херсонській до -34,1% у Чернівецькій областях.

– у виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції по Україні приріст виробництва становив +9,5% (у січні-березні 2016 року +5,9%), внаслідок подальшого зростання попиту з боку будівництва, в умовах триваючого розширення інвестиційної активності в економіці, а також зростання попиту з боку підприємств енергетики і транспортної інфраструктури на проведення ремонтів та оновлення основних засобів;

Серед основних видів діяльності в галузі збільшилося виробництво гумових і пластмасових виробів (на 17,0%); іншої неметалевої мінеральної продукції (на 5,9%).

Збільшення виробництва продукції спостерігалось у 17 регіонах (у січні-березні 2016 року приріст продемонстрували 16 регіонів). Найбільше зростання було зафіксовано в Кіровоградській (+33,8%) області.

Спад виробництва неметалевої продукції спостерігався у 7 регіонах: від -0,3% у Донецькій до -17,9% у Вінницькій областях.

– у виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності в цілому по Україні виробництво збільшилося на 1,4% (проти падіння обсягів виробництва у січні-березні 2016 року на 1,2%). Серед основних видів діяльності галузі зросли обсяги оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння (на 4,3%); паперу та паперових виробів (на 0,2%).

Нарощення обсягів виробництва у деревообробній та поліграфічній діяльності було зафіксовано в 13 регіонах, з найбільшим приростом у Сумській (+32,5%) області.

Зменшилося виробництво продукції галузі у 11 регіонах: від -0,7% у Запорізькій до -51,3% у Хмельницькій областях.

– у текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів по Україні зростання склало +8,7% (у січні-березні 2016 року +4,8%), підтримкою якого виступало збільшення обсягів іноземних замовлень (на 10% за I квартал 2017 року). Загалом, по Україні текстильне виробництво зросло на 12,8%, виробництво одягу - на 5,1%, а також виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів одягу - на 13,0%.

Збільшення виробництва продукції текстильної промисловості спостерігалось у 16 регіонах (у січні-березні 2016 року виробництво збільшилося також у 16 регіонах): найбільше – у м. Київ (майже у 1,6 раза), Хмельницькій (+31,8%) та Запорізькій (+30,0%) областях.

Серед 8 регіонів, де було зафіксоване зменшення виробництва продукції текстильної промисловості, падіння варіювало від -2,8% у Дніпропетровській до -34,8% у Київській областях.

За підсумками I кварталу поточного року спостерігалася негативна динаміка по Україні **щодо обсягу виробництва сільськогосподарської продукції** – скорочення на 0,8% проти скорочення на 1,7% у січні-березні 2016 року.

За звітний період **обсяги виробництва продукції зменшилися у 15 регіонах** в межах від 1,0% в Сумській до 8,9% у Запорізькій області. Обсяги виробництва також суттєво зменшилися в Одеській (на 8,0%), Харківській (на 6,8%) та Херсонській (на 6,3%) областях.

Довідково: за інформацією Запорізької облдержадміністрації, скорочення валової продукції сільського господарства (яка формується у галузі тваринництва) на 8,9% обумовлено, насамперед, високими виробничими витратами у виробництві тваринницької продукції, а також негативною динамікою у вирощуванні свиней через нестабільну епідемічну ситуацію (АЧС).

Збільшення обсягу виробництва валової продукції за січень-березень 2016 року в порівнянні з січнем-березнем 2015 року зафіксовано у 9 регіонах: від 0,1% у Львівській до 8,3% у Київській областях.

Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2017 року по Україні дорівнював 1154 грн., що на 3 грн. менше в порівнянні з відповідним показником 2016 року (1157 грн.).

Найвищі показники обсягу виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2017 року зафіксовано у Черкаській (2608 грн.), Київській (2044 грн.), Вінницькій (2001 грн.), Дніпропетровській (1996 грн.) та Полтавській (1718 грн.) областях.

Загалом обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2017 року в порівнянні з попереднім роком:

збільшено в 11 областях: Київській (на 7,9%), Рівненській (на 3,8%), Черкаській (на 3,5%), Хмельницькій (на 2,9%), Волинській (на 2,3%), Закарпатській

(на 2,2%), Дніпропетровській (на 1,9%), Житомирській (на 1,2%), Чернігівській (на 0,4%), Сумській та Львівській (на 0,2%);

зменшено у 13 областях: Полтавській (на 0,1%), Донецькій (на 0,6%), Миколаївській та Кіровоградській (на 1,5%), Тернопільській (на 2,5%), Вінницькій та Івано-Франківській (на 3,5%), Луганській (на 4,4%), Чернівецькій (на 4,6%), Херсонській (на 5,7%), Харківській (на 6,1%), Одеській (на 7,9%) та Запорізькій (на 8,0%).

За підсумками січня-березня 2017 року у 16 регіонах спостерігається збільшення обсягу **виробництва будівельної продукції**, від 0,1% у Херсонській області до 2,2 раза у Кіровоградській, і в цілому по Україні приріст склав 19,4% (у січні-березні 2016 року – збільшення на 8,3 %).

В розрізі регіонів найкращі показники зростання обсягу будівельної продукції крім Кіровоградської області зафіксовано у Житомирській (у 2,0 раза), Одеській (у 1,7 раза) та Полтавській (у 1,6 раза) областях.

Водночас, за підсумками січня-березня 2017 року у 9 регіонах зафіксовано негативну динаміку щодо виробництва будівельної продукції, а саме: у Тернопільській (-2,8%), Волинській (-5,6%), Львівській (-5,8%), Чернівецькій (-8,0%), Луганській (-8,3%), Донецькій (-9,3%), Хмельницькій (-11,7%), Вінницькій (-24,1%) та Миколаївській (-41,8%) областях.

Довідково: за інформацією Миколаївської облдержадміністрації, погіршення динаміки у будівництві спричинене завершенням будівництва об'єктів морегосподарського комплексу, а саме: перевантажувальних комплексів з перевалки зернових і олійних культур та продуктів їх переробки на базі Миколаївського морського порту такими крупними компаніями як COFCO Agri (через ТОВ «Дунайська судноплавно-стивідорна компанія»), компанією «Bunge», (ТОВ «Європейська транспортна стивідорна компанія»), що негативно вплинуло на темпи зростання обсягів будівництва в цілому по області на початку 2017 року.

У березні 2017 року по відношенню до грудня 2016 року **ситуація на споживчому ринку в усіх регіонах характеризувалася зростанням цін**. Так, середній індекс споживчих цін по Україні становив 103%. У регіональному розрізі індекс споживчих цін варіював від 102,9% у Житомирській до 105,7% у Херсонській області.

В цілому у березні 2017 року по відношенню до грудня попереднього року у регіонах серед товарів і послуг зросли ціни на:

житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – від +2,5% у м. Київ до +10,2% в Івано-Франківській області. По Україні ціни зросли на 5,5%;

транспорт – від +2,8% у Вінницькій до +11,0% у Херсонській областях (по Україні – на 5,5%);

продукти харчування та безалкогольні напої – від +2,9% у Житомирській області до +6,4% у м. Київ (по Україні – на 4,6%).

алкогольні напої, тютюнові вироби – від +2,9% у Тернопільській до +6,0% у Рівненській областях (по Україні – на 4,3%);

ресторани та готелі – від +0,7 % у Харківській до +7,2% у Донецькій областях (по Україні – на 3,7%);

зв'язок – від +0,4% у Вінницькій до +8,1% в Одеській областях (по Україні – на 3,4%);

одяг і взуття – від +0,1% у Луганській та Тернопільській до +10,9% у Запорізькій областях (по Україні – на 2,8%). Зниження цін відбулося у Житомирській (на 1,0%), Івано-Франківській (на 1,4%), Київській (на 0,5%), Львівській та Черкаській (на 0,3% у кожній) областях;

відпочинок і культуру – від +0,1% у Вінницькій області до +5,2% у м. Київ (по Україні – на 2,6%).

охорону здоров'я – від +0,1% у Полтавській та Тернопільській до +4,1% у Миколаївській областях (по Україні – на 1,8%). Зниження цін відбулося у Вінницькій області (на 0,2%);

освіту – від +0,1% у Тернопільській області та м. Київ до +11,1% у Чернігівській областях (по Україні – на 1,7%);

предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – від +0,3% у Запорізькій до +2,1% в Івано-Франківській областях (по Україні – на 0,7%). Зниження цін відбулося у Вінницькій (на 2,8%), Житомирській (на 0,7%), Чернівецькій (на 0,6%) областях та м. Київ (на 0,2%). У Черкаській області ціни залишилися на рівні грудня попереднього року.

Основні проблеми (проінфляційні чинники) у січні-березні 2017 року щодо споживчих цін:

- адміністративне підвищення цін/тарифів на комунальні послуги (головним чином це пов'язано з підвищенням упродовж січня-березня 2017 року тарифів на електроенергію на 28,1 % у розрахунку до грудня 2016 року);

- збільшення собівартості сільськогосподарського виробництва, що позначилося на підвищенні оптово-відпускних цін і, відповідно, роздрібних цін. Високими залишаються також і ціни реалізації продукції сільгосппідприємствами. Збільшення витратності позначилося і на активізації цінової динаміки у харчовій промисловості (у січні-березні 2017 року підвищились на 16,6 % порівняно з відповідним періодом 2016 року);

- збереження тенденції щодо перевищення обсягів продажу іноземної валюти населенням над купівлею (нетто-продаж іноземної валюти населенням у січні-березні 2017 року становив 330,4 млн. дол. США), що додатково збільшувало готівкову масу на споживчому ринку.

Напряом **«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ»** включає 5 показників, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

У I кварталі 2017 році продовжено позитивну тенденцію минулого року щодо залучення інвестиційних ресурсів.

Подальша активізація інвестиційної діяльності в умовах посилення позитивних тенденцій у фінансовій сфері виробників продукції більшості видів економічної діяльності, розширення державної підтримки на тлі збереження макрофінансової стабільності, поживлення виробничої діяльності, продовження процесів реформування економіки забезпечила формування прискореної динаміки капітальних інвестицій за підсумком I кварталу 2017 року. В той же час розвиток інвестиційної сфери обмежувало повільне відновлення сектору кредитування.

За підсумками січня-березня 2017 року підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування освоєно майже 64,8 млрд. грн. капітальних інвестицій. **Індекс капітальних інвестицій** за звітний період становив **121,4%** проти 100,7% у січні-березні 2016 року.

Збільшення обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у **21 регіоні** (у січні-березні 2016 року – також у 21 регіоні): від 2,1% у Рівненській до 1,7 рази у Луганській областях.

Зменшення обсягів капітальних інвестицій спостерігалось у Івано-Франківській (на 24,5%), Миколаївській (на 17,3%), Волинській (на 15,8%) та Київській (на 9,5%) областях.

За інформацією Івано-Франківської облдержадміністрації, спад капітальних інвестицій відбувся у галузях будівництва, сільського господарства, оптової та роздрібною торгівлі. Значне скорочення обсягу освоєння капітальних інвестицій відбулося у: ТОВ «Аграрна приватна перспектива», ТОВ «Імперово-Фудс», ТОВ «Спецагропроект», ТОВ «Європа-Транс ЛТД», ТОВ «Даноша», ПП «Гаразд України Буд», ПП «Вамбуд», ТОВ «Щедроті землі». Також зниження загального обсягу капітальних інвестицій області спричинене зменшенням обсягу вкладень у будівництво житлових будівель.

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні становив 1512,0 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу зменшилася проти січня-березня 2016 року (36,8 рази) і склала 30,1 рази (максимальне значення у I кварталі 2017 року спостерігалось у м. Києві – 6674,3 грн., мінімальне у Луганській області – 221,9 гривень).

У січні-березні 2017 року обсяг **прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу з урахуванням переоцінки, утрат та перекваліфікації), залучених в економіку України, збільшився з початку року на 2,0% або 392,9 млн. дол. США, і станом на 01.04.2017 з початку інвестування їх загальний обсяг склав майже 45,8 млрд. дол. США.

Позитивна динаміка спостерігалася у 23 регіонах (у січні-березні 2016 року – у 12 регіонах). Варіація приросту серед регіонів склала від 0,4% у Черкаській області до 8,5% у Дніпропетровській.

Найбільше зростання (в абсолютному виразі) обсягу прямих іноземних інвестицій відбулося у Дніпропетровській області (+292,9 млн. дол. США) та м. Києві (+246,9 млн. дол. США).

Іноземні інвестиції зменшилися у 2 регіонах: Тернопільській (на 14,7%) та Херсонській (на 3,0%) областях.

Станом на 01.04.2017 обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу населення в середньому по Україні становить 895,2 дол. США. Територіальна диспропорція за цим показником збільшилася проти I кварталу 2016 року (146,5 раза) і склала 200,7 раза (максимальне значення обсягу прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу населення спостерігалось у м. Києві і становило 7788,1 дол. США, мінімальне – у Тернопільській області, яке становило 38,8 дол. США).

З початку поточного року спостерігається позитивна динаміка щодо збільшення експортних операцій по відношенню до відповідного періоду 2016 року. Так, експорт товарів виріс в цілому по Україні на 34,4% (у січні-березні 2016 року зменшення склало -18,5%).

Серед регіонів збільшення обсягу експорту товарів за підсумками I кварталу 2017 року спостерігалася у 23 регіонах (у січні-березні 2016 року – лише у трьох регіонах). Найбільше зростання товарних експортних операцій відбулося у Кіровоградській (у 1,8 раза), Хмельницькій та Черкаській (понад у 1,7 раза у кожній) областях.

У січні-березні 2017 року обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення становив 243,8 дол. США, що на 63,2 дол. США (майже 35,0%) більше ніж за відповідний період 2016 року. Найбільші показники продемонстрували м. Київ та Дніпропетровська область, де на кожного мешканця припадало відповідно 865,8 дол. США та 533,4 дол. США; найменші – Чернівецька та Луганська області (відповідно 31,4 дол. США та 38,3 дол. США).

Напрямок **«ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ»** включає 3 показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів та стан погашення податкового боргу.

Розпочата два роки тому бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У січні-березні 2017 року **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних показників I кварталу 2016 року в усіх регіонах, в межах від 27,3% у Запорізькій області до 53,6% у Івано-Франківській, і в середньому по Україні показник приросту склав 37,7% (у I кварталі 2016 року – 44,7%).

Окрім Івано-Франківської області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Вінницькій (+51,6%), Тернопільській (+51,3%), Хмельницькій (+49,4%) та Кіровоградській (+49,3%) областях.

Найбільший обсяг **доходів місцевих бюджетів** у розрахунку на одну особу населення регіону за січень-березень 2017 року зафіксовано у м. Києві (2,5 тис. грн.), Дніпропетровській (1,5 тис. грн.), Київській (1,3 тис. грн.), Запорізькій та Полтавській (1,2 тис. грн.) областях, а найменший – у Чернівецькій та Тернопільській областях (0,6 тис. грн.).

Спостерігається уповільнення темпів зростання податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків.

Так, якщо у січні-березні 2016 року зростання боргу мало місце у 21 регіоні, і в цілому по Україні становило 10,2%, то за підсумками січня-березня 2017 року загальний обсяг податкового боргу зріс у 15 регіонах, в межах від 0,5% у Миколаївській області до 18,9% у Харківській, і в цілому по Україні на 2,4%.

Напрямок **«ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ»** включає 4 показники, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати.

Довідково: показник щодо обсягу заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги виключено з переліку показників оцінки на підставі листа Держстату від 13.06.2016 № 10.3-15/107-16.

За підсумками 2016 року **рівень безробіття населення** у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 9,3%, що на 0,2 в.п. вище, ніж у 2015 році.

Позитивні тенденції щодо зменшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками 2015 року) мали місце у 8 регіонах: Хмельницькій та Сумській (на 0,8 в. п.), Харківській (на 0,7 в. п.), Чернівецькій (на 0,6 в. п.), Львівській (на 0,5 в. п.), Тернопільській області та м. Києві (на 0,3 в. п.) та Житомирській області (на 0,1 в. п.).

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Харківській (6,4%, 1 місце), Київській та Одеській (6,8 %, 3-4 місце), Львівській (7,7%, 5 місце) областях та м. Києві (6,7%, 2 місце), а найвищий – у Луганській (16,0%, 25 місце), Донецькій (14,1%, 24 місце), Полтавській (12,6%, 23 місце), Кіровоградській (12,4%, 22 місце), Тернопільській та Волинській (11,5%, 21-20 місце) областях.

Рівень зайнятості населення зменшився на 0,4 в. п, і за підсумками 2016 року цей показник в середньому по країні склав 56,3 % (у 2015 році – 56,7%).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (62,3%, 1 місце), Харківській (59,7%, 2 місце), Дніпропетровській (59,1%, 3 місце), Київській (57,8%, 4 місце) та Миколаївській (57,5%, 5 місце) областях, а найнижчий у Донецькій (50,0%, 25 місце), Волинській (51,0%, 24 місце), Тернопільській (52,0%, 23 місце), Кіровоградській (52,9%, 22 місце) та Полтавській (53,3%, 21 місце) областях.

Протягом січня-березня 2017 року номінальна заробітна плата зростала вищими темпами, ніж ціни в Україні. Так, у I кварталі 2017 року **реальна**

заробітна плата зросла на 19,3% (у січні-березні 2016 року спостерігалось скорочення на 6,8%). Така динаміка була характерною для усіх регіонів, і у регіональному розрізі збільшення рівня реальної заробітної плати коливалося в межах від 8,7% у Донецькій області до 32,4% у Закарпатській області.

Крім Закарпатської області, значне зростання реальної заробітної плати зафіксовано у Тернопільській (на 31,4%, 2 місце), Чернівецькій (на 31,0%, 3 місце), Волинській (на 30,7%, 4 місце) та Вінницькій (на 30,6%, 5 місце) областях.

Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати станом на 1 квітня 2017 року **до фонду оплати праці** за березень 2017 року було меншим, ніж відповідний показник станом на 1 квітня 2016 року (4,9%), і становило 3,8%.

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками I кварталу 2016 року) мало місце у 21 регіоні, і найнижче значення цього показника зафіксовано у Закарпатській (0,3%, 1 місце), Житомирській (0,4%, 2 місце), Тернопільській та Чернівецькій (0,5%, 3-4 місце) та Хмельницькій (0,6%, 5 місце) областях.

Основними причинами виникнення заборгованості із заробітної плати у кожному регіоні є: несвоєчасні розрахунки замовників за виконані роботи; недостатність обігових коштів у підприємств; відсутність замовлень; відсутність фінансування за державним замовленням; неможливість оперативного вирішення питань реструктуризації підприємств, оптимізації фондів підприємств у зв'язку із знаходженням у переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та у переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави; невідшкодування з державного бюджету податку на додану вартість.

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 3 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва та обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту.

За підсумками січня-березня 2017 року, порівняно з I кварталом 2016 року, спостерігалось збільшення на 9,3% **обсягу прийнятого в експлуатацію житла** (у січні-березні 2016 року – на 13,5%).

Збільшення обсягу будівництва житла спостерігалось у 17 регіонах, з них найбільше у Луганській (у 4,7 раза, 1 місце), Полтавській (у 3,9 раза, 2 місце), Сумській та Чернігівській (у 1,6 раза, 4 та 5 місце) областях та м. Києві (у 2,3 раза, 3 місце).

Водночас, негативна динаміка зменшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 8 регіонах (у I кварталі 2016 року у 12 регіонах), найбільше в Донецькій (-58,7%), Херсонській (-57,4%), Львівській (-33,6%), Хмельницькій (-28,5%) та Кіровоградській (-27,7%) областях.

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 3 показники, які комплексно

характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, є одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни протягом останніх трьох років.

За підсумками січня-березня 2017 року **частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії** зросла до 68,4% проти 55,0% у січні-березні 2016 року.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії мало м. Київ (95,2%, 1 місце). Крім столиці, високій рівень оснащення приладами обліку теплової енергії за підсумками звітного періоду зафіксовано у Дніпропетровській (89,0%, 2 місце), Миколаївській (88,1%, 3 місце), Львівській (84,3 %, 4 місце) та Хмельницькій (81,4%, 5 місце) областях, а найнижчий у Тернопільській (10,5%, 24 місце), Луганській (15,8%, 23 місце), Донецькій (37,3%, 22 місце), Черкаській (43,2%, 21 місце) та Волинській (44,3%, 20 місце) областях.

За підсумками I кварталу 2017 року найбільшу **частку сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону** зафіксовано у Харківській (19,4%, 1 місце), Волинській (18,6%, 2 місце), Тернопільській (17,6%, 3 місце), Житомирській (17,0%, 4 місце) та Хмельницькій (16,9%, 5 місце) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 9,8%.

Найнижче значення цього показника спостерігалось у Донецькій (0,2%, 25 місце), Одеській (0,3%, 24 місце), Луганській (0,4%, 23 місце), Сумській (2,1%, 21 місце) та м. Києві (1,5%, 22 місце).

Протягом останніх двох років в Україні постійно проводились інформаційно-роз'яснювальні заходи з популяризації механізмів **компенсації частини кредиту на утеплення житлових будинків**. Метою їх було інформування мешканців усіх регіонів України про переваги державної програми, а також можливості запровадження місцевими органами державної влади і місцевого самоврядування компенсації відсотків/суми кредитів населенню на впровадження енергоефективних заходів житлових будинків.

За підсумками січня-березня 2017 року лідером за показником «Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету (у тому числі із співфінансуванням з місцевих бюджетів), відсотків до загальної кількості домогосподарств регіону» є Сумська область – 0,55%, і в середньому по країні цей показник склав 0,183%. Вище середньоукраїнського рівня показник щодо домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності, крім Сумської області, мали 14 регіонів, від 0,188 у Черкаській до 0,391% у Рівненській.

III. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

З метою створення умов для подальшого динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:

1. Забезпечити розгляд результатів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-березень 2017 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів.

2. Підготувати пропозиції для розгляду відповідними місцевими радами щодо актуалізації (у разі необхідності) завдань та заходів регіональних стратегій розвитку та планів їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та очікуваного впливу зовнішніх чинників.

3. Забезпечити під час проведення конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку у 2017-2018 роках, розгляд таких проектів, що розроблені на основі плану заходів з реалізації відповідної регіональної стратегії розвитку та спрямовані на розвиток регіону, зокрема, на покращення ситуації за тими напрямками, де регіон зайняв відповідно останні місця за результатами рейтингової оцінки.

4. За участю відповідних місцевих рад опрацювати питання щодо:

розширення практики запровадження програм відшкодування частини вартості кредитів, залучених населенням та ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів на рівні районів та міст обласних центрів та обласного значення;

активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації державної програми енергоефективності житлових будинків та місцевих програм серед населення із залученням регіональних та місцевих друкованих та електронних засобів масових інформації.

Держенергоефективності

1. Опрацювати питання запровадження порядку і методики розрахунку показника енергоемності валового регіонального продукту та подати Мінрегіону відповідні пропозиції щодо розгляду цього питання під час чергового засідання Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку у II кварталі 2017 року.

2. Активізувати роботу з методичного забезпечення роботи механізмів енергосервісу в бюджетній сфері та організації проведення моніторингу та оцінки показника щодо частки бюджетних установ регіону, щодо яких у звітному періоді

було укладено енергосервісні договори, до загальної кількості бюджетних установ регіону.

3. Забезпечити проведення тематичних популяризаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальної кампанії в регіонах України щодо механізмів запровадження енергосервісних договорів.

Мінінфраструктури

Спільно з іншими центральними органами виконавчої влади, обласними та Київською міською держадміністрацією опрацювати питання запровадження оцінки розвитку регіональної інфраструктури на підставі показника інтегральної транспортної доступності та подати Мінрегіону відповідні пропозиції щодо розгляду цього питання під час чергового засідання Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку у II кварталі 2017 року.

Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади

1. Проаналізувати результати оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-березень 2017 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань.

2. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, зокрема шляхом:

проведення спільних засідань колегій, координаційних нарад (семінарів) з питань соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні;

започаткування виїзних днів-приймалень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в регіонах з відвідуванням окремих районів та міст, розглядом заяв та скарг, прийомом громадян;

залучення представників місцевих органів виконавчої влади до складу робочих груп при опрацюванні проектів загальнодержавних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування;

започаткування спільних рубрик на своїх офіційних веб-сайтах для розміщення аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

3. Під час формування пропозицій до проекту закону України «Про внесення змін до Державного бюджету України на 2017 рік» передбачати фінансування галузевих програм і проектів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища.

4. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік, зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.
